

” TEXTBOOK) METHODOLOGY OF WORKING WITH LITERARY
TEXTS IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS (BASED ON 6TH GRADE
“LITERATURE

Egamberdiyeva Nilufar

Master’s student in “Uzbek Language and Literature” Faculty of Languages,
Samarkand State Pedagogical Institute

Abstract

This scientific article analyzes the methodology of working with literary texts in the process of teaching literature in general secondary schools. In particular, based on the texts of the 6th grade “Literature” textbook, it highlights ways to develop students’ literary thinking, form text analysis skills, and the effectiveness of using interactive methods.

Keywords: literary text, methodology, literature lesson, interactive methods, analysis, competence, student activity.

Annotatsiya

Mazkur maqolada umumta’lim maktablarida, xususan 6-sinf “Adabiyot” darsligidagi badiiy matnlar asosida o‘quvchilar bilan ishlash metodikasi tahlil qilinadi. Badiiy asarni o‘rganish jarayonida qo‘llaniladigan samarali usullar, o‘quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirish yo‘llari hamda interfaol metodlarning ahamiyati yoritiladi.

Kalit so‘zlar: badiiy matn, metodika, adabiyot darsi, interfaol metodlar, o‘quvchi tafakkuri, tahlil, kompetensiya.

Kirish

Bugungi kunda umumta’lim maktablarida adabiyot fanini o‘qitish jarayoni nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarning estetik didini shakllantirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirishni ham talab etadi. Ayniqsa, 6-sinf o‘quvchilari bilan ishlashda badiiy asar matnini chuqur anglash va tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Badiiy asar ustida ishlash metodikasi o‘qituvchidan yuqori pedagogik mahorat, zamonaviy yondashuvlar va innovatsion metodlardan foydalanishni talab qiladi. Shu bois mazkur maqolada aynan 6-sinf “Adabiyot” darsligidagi matnlar asosida samarali metodlar ko‘rib chiqiladi.

Asosiy qism

1. Badiiy asar ustida ishlashning nazariy asoslari

Badiiy asar – bu o‘quvchilarning ma’naviy dunyosini boyituvchi, ularning his-

tuyg'ularini rivojlantiruvchi muhim vositadir. Uni o'rganish jarayonida quyidagi bosqichlarga amal qilish maqsadga muvofiq:

Asarni idrok etish bosqichi (o'qish, tinglash)

Tushunish bosqichi (mazmunni anglash)

Tahlil bosqichi (qahramonlar, g'oya, obrazlar ustida ishlash)

Baholash bosqichi (o'quvchining shaxsiy fikri)

Bu bosqichlar o'quvchilarning adabiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

2. 6-sinf o'quvchilari bilan ishlashning o'ziga xos jihatlari

6-sinf o'quvchilari hali to'liq shakllanmagan, ammo faol tasavvurga ega bo'lgan yosh toifasiga kiradi. Shuning uchun:

Ko'proq tasviriy va obrazli tushuntirishlar

Savol-javob usuli

Rolga kirib o'qish

Qisqa sahnalashtirish

kabi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi.

Masalan, qahramon xarakterini ochishda o'quvchilarga "Agar sen shu qahramon o'rnida bo'lsang nima qilarding?" kabi savollar berish orqali ularning mustaqil fikrlashi rivojlanadi.

3. Interfaol metodlardan foydalanish

Zamonaviy ta'limda interfaol metodlar muhim o'rin tutadi. 6-sinf adabiyot darslarida quyidagi metodlar samarali:

"Aqliy hujum" – asar mazmunini tez anglash

"Klaster" – g'oyalarni tizimlashtirish

"Insert" – matn bilan ishlash

"Rolli o'yinlar" – obrazni his qilish

Bu metodlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

4. Badiiy matn tahlilining samarali usullari

Badiiy asarni tahlil qilishda quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

Asarning mavzusi va g'oyasi

Qahramonlarning xarakteri

Muallifning uslubi

Asardagi badiiy vositalar

Shuningdek, o'quvchilarga matndan iqtiboslar keltirish orqali fikrlarini asoslash o'rgatiladi.

5. O‘quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish

Badiiy asar ustida ishlash jarayonida quyidagi ijodiy topshiriqlar muhim:

Asarga davom yozish

Qahramonga maktub yozish

Asarni rasm orqali ifodalash

Kichik insho yozish

Bu topshiriqlar o‘quvchilarning ijodkorligini oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 6-sinf “Adabiyot” darsligidagi badiiy asarlar ustida ishlash jarayoni tizimli va metodik jihatdan to‘g‘ri tashkil etilganda o‘quvchilarning badiiy tafakkuri, nutqi va mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi. Interfaol metodlardan foydalanish esa ta’lim samaradorligini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Umumta’lim maktablari uchun 6-sinf “Adabiyot” darsligi
- 2.Pedagogika va metodika asoslari bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar
- 3.Zamonaviy ta’lim texnologiyalari bo‘yicha ilmiy manbalar
- 4.Adabiyot o‘qitish metodikasiga oid ilmiy maqolalar